

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки та підприємництва

«Затверджую»

Завідувач кафедри

С.І. Терешенко (Терешенко С.І.)

«16» червня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ВОК. 12 – Організація кооперативного руху в територіальних громадах

Спеціальність: *051 - Економіка*

Освітня програма: *Економіка місцевого розвитку*

Факультет: *Економіки і менеджменту*

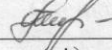
2020-2021 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Організація кооперативного руху в територіальних громадах» для студентів за напрямом підготовки 051 «Економіка» ОП «Економіка місцевого розвитку».

Розробники:
к.е.н., доцент кафедри економіки
та підприємництва Ковбаса О.М.

)

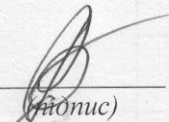
Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки та менеджменту.
Протокол від «16» червня 2020 року № 14

Завідувач кафедри)
(підпис)

(Терещенко С.І.)
прізвище та ініціали

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми
(керівник проектної групи)

)
(підпис)

(Медвідь В.Ю.)
прізвище та ініціали

Декан факультету

(Спрошенко А.І.)

на якому викладається дисципліна

Декан факультету

()

до якого належить кафедра

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації

)

Зареєстровано в електронній базі:

30.06.2020.
дата

1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів– 3	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 051 «Економіка» (ОП «Економіка місцевого розвитку»)	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2		2020- 2021-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Курс	
		-	1
Загальна кількість годин 150		Семестр	
		-	2
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента -	Освітній ступінь: Магістр	Практичні, семінарські	
		___ год.	10 год.
		Лабораторні	
		___ год.	-
		Самостійна робота	
		___ год.	130 год.
		Індивідуальні завдання: ___ год.	
		Вид контролю:	
		Залік	

Примітки.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для заочної форми навчання – 20 / 130 (13,3% / 86,7%)

2 Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати у студентів систематизовані знання з основ теорії та історії кооперації, еволюції та сучасного стану міжнародного кооперативного руху, основних засад державної політики у сфері сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, а також ознайомити їх з практичними аспектами створення та діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в Україні та кооперацію юридичних осіб.

Завдання: формування системи теоретичних знань щодо організації діяльності кооперативних структур в аграрному секторі та інфраструктурі аграрного бізнесу; набуття навичок в вирішенні питань створення, організації діяльності, побудови управління, формування економічного механізму функціонування кооперативів; вивчення особливостей організації обслуговуючих кооперативів, а також організаційні моменти кооперування юридичних осіб в Україні.

Знання: сутність, цілі, принципи і функції, а також напрямки діяльності кооперативів; види організаційні форми кооперативної діяльності; роль кооперативів в системі аграрного бізнесу; організаційно-економічні і правові засади діяльності кооперативних формувань; особливості і призначення обслуговуючих кооперативів..

Вміння: організувати процедуру створення кооперативу; забезпечити формування економічного механізму діяльності кооперативу; оцінювати проблеми функціонування кооперативу та розробляти заходи щодо їх вирішення.

Вивчення навчальної дисципліни «Організація кооперативного руху в територіальних громадах» передбачає формування у студентів компетентностей:

№	Вид програмних компетентностей	Програмна компетентність	Шифр
1	Загальні	Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети, діяти соціально відповідально та свідомо.	ЗК3
2		Здатність працювати в команді.	ЗК5
3			
4			
5			
	Спеціальні	Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій	ЗК9
		Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для формування та обґрунтування стратегій місцевого економічного розвитку та пов'язаних з цим управлінських рішень	СК1
1		Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.	СК8
2		Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.	СК10
3		Здатність налагоджувати міжособистісні соціальні взаємодії, володіти соціально-психологічними технологіями впливу у розв'язання конфліктів, оптимізації соціальних	СК13

		стосунків, налагодженні ефективної взаємодії в колективі та співпраці зі ЗМІ	
4		Здатність критично оцінювати економічні результати господарської діяльності та визначати перспективи економічного й соціального розвитку територій	СК16

2.3 Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Організація кооперативного руху в територіальних громадах» студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

№	Програмні результати навчання	Шифр
1	Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.	ПРН2
2	Оцінювати результати власної роботи, демонструвати лідерські навички та вміння управляти персоналом і працювати в команді.	ПРН6
3	Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризику.	ПРН12

3 Програма навчальної дисципліни На апробації

Модуль 1. Організаційні основи обслуговуючих кооперативів

Тема 1. Теоретичні, методологічні та методичні основи кооперації в системі агробізнесу. Кооперація і кооперативи: ідентифікація понятійного апарату. Принципи і функції діяльності кооперативів. Місце і роль обслуговуючих кооперативів в системі сучасного агробізнесу.

Мета запровадження навчального курсу з основ сільськогосподарської кооперації. Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив. Основні поняття Принципи організації кооперативу. Основні види затребуваних послуг в сільській місцевості.

Кооператив – особлива форма кооперації та неприбуткової господарської діяльності. Кооперативні принципи – основа неприбуткового механізму діяльності та ознака справжніх кооперативів.

1. Тема 2. Організаційно-економічні і правові основи діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Огляд нормативно-правової бази з питань кооперації. Характеристики основних форм і видів обслуговуючих кооперативів. Структурний розвиток обслуговуючих кооперативів.

Створення та функції ініціативної групи по створенню сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу. Схема послідовності створення кооперативу. Внески членів кооперативу.

Закон України „Про сільськогосподарську кооперацію”. Методи та інструменти державного регулювання діяльності кооперативних формувань.

Модуль 2. Практичні аспекти створення та діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів

Тема 3. Організація фінансової діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу. Порядок формування і використання внесків членів

кооперативу. Обґрунтування неприбуткового характеру кооперативу. Фінансові ресурси кооперативу, джерела і порядок їх формування. Оподаткування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Майно кооперативу та джерела його формування. Дохід кооперативу та особливості його розподілу. Фонди кооперативу. Практичне завдання.

План руху грошових коштів. Визначення показників оцінювання окремого інвестиційного проекту. Порівняння альтернативних інвестиційних проектів. Визначення розміру та строків сплати податків: на прибуток; на додану вартість; акцизного та місцевих зборів тощо. Проведення взаєморозрахунків кооперативу та його членів.

Тема 4. Порядок створення, реєстрації, ліквідації і реорганізації сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Порядок створення і реєстрації обслуговуючого кооперативу чи кооперативного об'єднання. Реорганізація, ліквідація кооперативу. «Правове поле» діяльності обслуговуючого кооперативу.

Законодавча база державної реєстрації юридичної особи. Основні положення ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців та громадських організацій». Особливості найменування юридичної особи. Проведення загальних зборів кооперативу. Розробка нормативно-правових документів для державної реєстрації.

Порядок створення кооперативу. Порядок Державної реєстрації обслуговуючого кооперативу. Визначення напрямків діяльності за КВЕД.

Тема 5. Формування економічних взаємовідносин в сільськогосподарських кооперативах та кооперативних об'єднаннях. Планування діяльності обслуговуючого кооперативу. Маркетингова діяльність кооперативу. Порядок ціноутворення на послуги кооперативу. Розподіл економічного результату (кооперативних виплат) від діяльності кооперативу.

Практична ситуація: Визначення економічної ефективності заходів з підвищення якості зернової продукції для учасників обслуговуючого кооперативу. Визначення додаткової вартості, що утворюється при розбитті початкового матеріалу на фракції. Розрахунок недоотриманого прибутку за рахунок різниць класу якості.

Розроблення та обґрунтування системи ціноутворення на послуги в обслуговуючих кооперативах. Розрахунок собівартості продукції та послуг у сільськогосподарських кооперативах. Розрахунок цін на послуги для членів кооперативу.

4 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Організаційні основи обслуговуючих кооперативів												
Змістовий модуль 1. Організаційні основи обслуговуючих кооперативів												
Тема 1. Теоретичні, методологічні та мето-дичні основи кооперації в системі агробізнесу							30	2	2			26
Тема 2. Організаційно-економічні і правові основи діяльності сіль-сільськогосподарських обслуговуючих кооператив-вів							30	2	2			26
Разом за змістовим модулем 1							60	4	4			52
Модуль 2. Практичні аспекти створення та діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів												
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти створення та діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів												
Тема 3. Організація фінансової діяльності сільськогосподарського обслуговуючого коопе-ративу							29	2	2			25
Тема 4. Порядок створення, реєстрації, ліквідації і реорганізації сільськогосподарських обслуговуючих коопе-ративів							29	2	2			25
Тема 5. Формування економічних взаємовідносин в сільськогосподарських кооперативах та кооперативних об'єднаннях.							32	2	2			28
Разом за змістовим модулем 2							90	6	6			78
Усього годин							150	10	10			102

5. Теми та план лекційних занять

№ п/п	Назва теми та план	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні, методологічні та методичні основи кооперації в системі агробізнесу. План. 1. Кооперація і кооперативи: ідентифікація понятійного апарату. 2. Принципи і функції діяльності кооперативів. 3. Місце і роль обслуговуючих кооперативів в системі сучасного агробізнесу.	2
2	Тема 2. Організаційно-економічні і правові основи діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. План. 2. Огляд нормативно-правової бази з питань кооперації. 3. Характеристики основних форм і видів обслуговуючих кооперативів. 3. Структурний розвиток обслуговуючих кооперативів.	2
3	Тема 3. Організація фінансової діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу. План. 1. Порядок формування і використання внесків членів кооперативу. 2. Обґрунтування неприбуткового характеру кооперативу. 3. Фінансові ресурси кооперативу, джерела і порядок їх формування. 4. Оподаткування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.	2
4	Тема 4. Порядок створення, реєстрації, ліквідації і реорганізації сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. План. 1. Порядок створення і реєстрації обслуговуючого кооперативу чи кооперативного об'єднання. 2. Реорганізація, ліквідація кооперативу. 3. «Правове поле» діяльності обслуговуючого кооперативу. Підготовка статуту кооперативу.	2
5	Тема 5. Формування економічних взаємовідносин в сільськогосподарських кооперативах та кооперативних об'єднаннях. План. 1. Планування діяльності обслуговуючого кооперативу. 2. Маркетингова діяльність кооперативу. 3. Порядок ціноутворення на послуги кооперативу. 4. Розподіл економічного результату (кооперативних виплат) від діяльності кооперативу.	2
Разом:		10

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми та план	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Теоретичні, методологічні та методичні основи кооперації в системі агробізнесу.</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета запровадження навчального курсу з основ сільськогосподарської кооперації. 2. Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив. Основні поняття. 3. Принципи організації кооперативу. 	2
2	<ol style="list-style-type: none"> 4. Основні види затребуваних послуг в сільській місцевості. <p>Тема 2. Організаційно-економічні і правові основи діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Створення та функції ініціативної групи по створенню сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу. 2. Схема послідовності створення кооперативу. 3. Внески членів кооперативу. 	2
3	<p>Тема 3. Організація фінансової діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу.</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Майно кооперативу та джерела його формування. 2. Дохід кооперативу та особливості його розподілу. 3. Фонди кооперативу. 4. Практичне завдання. 	2
4	<p>Тема 4. Порядок створення, реєстрації, ліквідації і реорганізації сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Законодавча база державної реєстрації юридичної особи. Основні положення ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців та громадських організацій». 2. Особливості найменування юридичної особи. Проведення загальних зборів кооперативу. 3. Розробка нормативно-правових документів для державної реєстрації. 	2
5	<p>Тема 5. Формування економічних взаємовідносин в сільськогосподарських кооперативах та кооперативних об'єднаннях.</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Практична ситуація: Визначення економічної ефективності заходів з підвищення якості зернової продукції для учасників обслуговуючого кооперативу. 2. Визначення додаткової вартості, що утворюється при розбитті початкового матеріалу на фракції. 3. Розрахунок недоотриманого прибутку за рахунок різниць класу якості. 	2
Разом:		10

7.Самостійна робота

№ п/п	Назва теми та план	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні, методологічні та методичні основи кооперації в системі агробізнесу План. 1. Кооператив – особлива форма кооперації та неприбуткової господарської діяльності. 2. Кооперативні принципи – основа неприбуткового механізму діяльності та ознака справжніх кооперативів.	26
2	Тема 2. Організаційно-економічні і правові основи діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів План 1. Закон України „Про сільськогосподарську кооперацію”. 2. Методи та інструменти державного регулювання діяльності кооперативних формувань.	26
3	Тема 3. Організація фінансової діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу План 1. План руху грошових коштів. 2. Визначення показників оцінювання окремого інвестиційного проекту. 3. Порівняння альтернативних інвестиційних проектів. 4. Визначення розміру та строків сплати податків: на прибуток; на додану вартість; акцизного та місцевих зборів тощо. 5. Проведення взаєморозрахунків кооперативу та його членів.	25
4	Тема 4. Порядок створення, реєстрації, ліквідації і реорганізації сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів План 1. Порядок створення кооперативу. 2. Порядок Державної реєстрації обслуговуючого кооперативу. 3. Визначення напрямків діяльності за КВЕД.	25
5	Тема 5. Формування економічних взаємовідносин в сільськогосподарських кооперативах та кооперативних об'єднаннях. План 1. Розроблення та обґрунтування системи ціноутворення на послуги в обслуговуючих кооперативах. 2. Розрахунок собівартості продукції та послуг у сільськогосподарських кооперативах. 3. Розрахунок цін на послуги для членів кооперативу.	28
Разом:		130

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

- 1.1. **Словесні:** розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, робота з книгою (читання, переказ, конспектування).
- 1.2. **Наочні:** демонстрація, ілюстрація, спостереження.
- 1.3. **Практичні:** лабораторний метод, практична робота, вправа.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

- 2.1. *Аналітичний*
- 2.2. *Методи синтезу*
- 2.3. *Індуктивний та дедуктивний методи*

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. *Проблемний*

3.2. *Частково-пошуковий (евристичний)*

3.3. *Дослідницький*

4. **Активні методи навчання** – використання технічних засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. **Інтерактивні технології навчання** – використання мультимедійних технологій, електронних таблиць.

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС.

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація).

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних та лабораторних заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- виконання аналітично-розрахункових завдань;
- написання рефератів, есе, звітів;
- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт;
- виробничі ситуації, кейси тощо.

4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання студентом певного

індивідуального завдання :

- навчально-практичне дослідження із презентацією результатів тощо.

10. Розподіл балів, які отримують студенти (залік)

Поточне тестування та самостійна робота					Разом за модулі	Самостійна робота	Сума
Модуль 1 – 30 балів		Модуль 2 – 40 балів					
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	70	30	100
15	15	10	15	15			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням

			дисципліни
--	--	--	------------

11. Методичне забезпечення

1. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація. Робочий зошит слухача тематичного семінару / уклад. О. Рудік.

https://www.dorada.org.ua/images/Analytics/Library_for_cooperators/NAAASU-sok_robochiy_zoshyt.pdf

2. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація. Тестові завдання для перевірки знань з тематичного семінару / уклад. Рудік О. ; консульт. Бондарчук В., Гриценко М.

https://www.dorada.org.ua/images/Analytics/Library_for_cooperators/NAAASU-sok_testovi_zavdannya.pdf

Практичний посібник «Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування» підготовлено Центром громадської експертизи на замовлення проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який упроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади (в 5 частинах), 2021 – 57 с. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/PLEDDG_LED_Finance_Guide_Part_1.pdf

2. Микола Барановський, Дослідження «Стан залучення та зацікавленості в об'єднанні в асоціації представників місцевого бізнесу в розрізі 16 міст- партнерів Проекту ПРОМІС» підготовлено в рамках діяльності проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади, 2018 – 82 с. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2018/07/Baranovsky_Reports_Ukr-1.pdf

3. Е-курс «Організації кооперативного руху в територіальних громадах». URL: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4708>

4. Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогностичних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади, затверджених наказом Мінрегіону від 30.03.2016 № 75, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0075858-16#Text>

5. Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів із їх реалізації, затвердженої наказом Мінрегіону від 31.03.2016 № 79, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#Text>

6. Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF#Text>

12. Рекомендована література

Базова:

1. Про сільськогосподарську кооперацію : Закон України від 21.07.2020 року.- Голос України.- 2020.- № 144.

2. Кооперація в агробізнесі: Підручник.- Ф. В. Горбонос, Л. А. Янковська, Н. Ф. Павленчик, А. О. Павленчик, Н. Ф. Павленчик, Ж. В. Семчук, С. Ф. Яців. - Львів: Університет бізнесу та права, 2011. — 360 с.

3. Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив: практ. посіб. / В.В. Гончаренко, М.П. Гриценко, Ю.П. Воскобійник та ін. / за ред. Гриценка М.П., Корінець Р.Я. [та ін.]. – Режим доступу: http://www.agrobirja.com/upload/prakt_pos..doc

4. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація : навч. посіб.- уклад. Рудік Олександр ; за ред. Гриценка Миколи та Бондарчука Валерія. – К., 2013. – 138 с.

5. Бережна Ю.В. Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи: методичні рекомендації / Ю.В. Бережна, О.В. Крижанівський, О.В. Шевченко та ін. – Вінниця: Вінницька газета, 2009. – 196 с.
6. Кооперація в агробізнесі: Підручник / Ф. В. Горбонос, Л. А. Янковська, Н. Ф. Павленчик, А. О. Павленчик, Н. Ф. Павленчик, Ж. В. Семчук, С. Ф. Яців. - Львів: Університет бізнесу та права, 2011. — 360 с.
7. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація: Словник-довідник / за заг. ред. Р.Я. Корінця, М.П. Гриценка, М.Й. Маліка. – Львів: Українські технології, 2010. – 160 с.
8. Організація заготівельно-збутових послуг сільськогосподарськими обслуговуючими кооперативами: бухгалтерський облік, оподаткування та деякі правові аспекти: Методичні рекомендації / В.М. Метелиця, М.П. Гриценко, Л.С. Стецюк та ін.; за ред. В.М. Метелиці, М.П. Гриценка. – К.: – 94 с. <http://surl.li/adsdj>
9. Організація надання послуг сільськогосподарським обслуговуючим кооперативом від заготівлі, охолодження та переробки молочної сировини до збуту готової продукції: бухгалтерський облік, оподаткування та деякі правові аспекти: Методичні рекомендації / В.М. Метелиця, М.П. Гриценко, О.П. Панадій та ін.; за ред. В.М. Метелиці, М.П. Гриценка. – К.: – 2014. <http://surl.li/adsdm>

Допоміжна:

1. *Допоміжні* таблиці до бізнес-плану зернового кооперативу. – Режим доступу: <http://www.zerno.org.ua/download/category/19-obslugovuyucha-kooperatsiya>
2. *Кудінов А.С.* Кредитне обслуговування сільськогосподарських кооперативів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / А.С. Кудінов ; Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки» УААН. – К., 2007. – 20 с.
3. *Макушок О.В.* Формування системи маркетингу у сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01 / О.В. Макушок ; Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки» УААН. – К., 2006. – 20 с.
4. *Методичні* рекомендації з розробки бізнес-плану обслуговуючого кооперативу зі зберігання, доробки та маркетингу зерна. – Режим доступу: <http://www.zerno.org.ua/download/category/19-obslugovuyucha-kooperatsiya>
5. *Формат* типового бізнес-плану зернового кооперативу. – Режим доступу: <http://www.zerno.org.ua/download/category/19-obslugovuyucha-kooperatsiya>

Інформаційні ресурси

1. Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС). URL: <http://pledgdg.org.ua/ua/pro-promis/fokus-promis/>
2. Офіс розвитку МСП. URL: <https://sme.gov.ua/sme-development-office/>
3. Державний комітет статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Інститут економіко-правових досліджень НАН України URL: <http://www.iepd.dn.ua/>.
5. Інститут регіональних досліджень НАН України URL: <http://irr.org.ua/>.
6. Міністерство економіки України URL: <http://me.kmu.gov.ua/.231>
7. Міністерство фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua/>.
8. Національна бібліотека України ім. Вернадського (Київ) URL: <http://www.nbu.gov.ua>.
9. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/pro-nas/istoriia-tsentru>
10. Інформаційний ресурс все для розвитку малих та середніх підприємств. URL: <https://www.smedevelopment.info/>
11. Бібліотека кооператора. <https://www.dorada.org.ua/biblioteka-kooperatora.html>